

JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

DE FORENTE NASJONER 2000
Foreløpig oversettelse per 12.12.02

Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer de forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet.

Fortale

Statspartene i denne protokoll –

som erklærer at effektive tiltak for å forebygge og bekjempe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, krever en omfattende internasjonal tilnærming i opprinnelses-, transitt- og bestemmelseslandene som omfatter tiltak for å forebygge slik handel, å straffe handlerne og å beskytte ofrene for slik handel, blant annet ved å beskytte deres internasjonalt anerkjente menneskerettigheter,

som tar hensyn til at det, til tross for at det foreligger mange forskjellige internasjonale regelverk som inneholder regler og praktiske tiltak for å bekjempe utnyttning av personer, særlig kvinner og barn, ikke finnes noe universelt regelverk som tar for seg alle aspekter ved handel med mennesker,

som frykter at personer som er sårbare for handel med mennesker, ikke vil være tilstrekkelig beskyttet dersom det ikke foreligger et slikt regelverk,

som minner om Generalforsamlingens resolusjon 53/111 av 9. desember 1998, der Generalforsamlingen vedtok å nedsette en åpen mellomstatlig ad hoc-komité til å utarbeide en omfattende internasjonal konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og til å drøfte utarbeiding av blant annet et internasjonalt regelverk som tar for seg handel med kvinner og barn,

som er overbevist om at å supplere De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet med et internasjonalt regelverk for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, vil være nyttig med tanke på å forebygge og bekjempe denne forbrytelsen –

er blitt enige om følgende:

I. Allmenne bestemmelser

Artikkel 1

Forhold til De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet

1. Denne protokoll supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet. Den skal tolkes sammen med konvensjonen.
2. Bestemmelsene i konvensjonen får anvendelse så langt den passer på denne protokoll med mindre annet er fastsatt her.
3. Lovbruddene fastsatt i samsvar med artikkel 5 i denne protokoll skal anses som lovbrudd fastsatt i samsvar med konvensjonen.

Artikkel 2

Formål

Formålene i denne protokoll er:

- a) å forebygge og bekjempe handel med mennesker, med særlig vekt på kvinner og barn,
- b) å beskytte og bistå ofrene for slik handel, med full respekt for deres menneskerettigheter, og
- c) å fremme samarbeid mellom statsparter med sikte på å oppnå disse målsettingene.

Artikkel 3

Termbruk

I denne protokoll menes med:

- a) "handel med mennesker": rekruttering, transport, overføring, husing eller mottak av personer, ved hjelp av trusler om bruk av vold eller bruk av vold eller andre former for tvang, av bortføring, av bedrageri, av forledelse, av misbruk av myndighet eller av sårbar stilling eller av å gi eller å motta betaling eller fordeler for å oppnå samtykke fra en person som har kontroll over en annen person, med sikte på utnyttning. Utnytting skal som et minimum omfatte utnyttning av andres prostitusjon eller andre former for seksuell utnyttning, tvangsarbeid eller tvangstjenester, slaveri eller slaverilignende praksis, trelldom eller fjerning av organer,
- b) samtykke fra et offer for handel med mennesker til den tilsiktede utnyttningen nevnt i bokstav a) i denne artikkel skal være uten betydning der noen av midlene nevnt i bokstav a) er brukt,
- c) rekruttering, transport, overføring, husing eller mottak av et barn med sikte på utnyttning skal anses som "handel med mennesker" selv om ingen av midlene nevnt i bokstav a) i denne artikkel er brukt,
- d) "barn": person under atten år.

Artikkel 4

Virkeområde

Denne protokoll får anvendelse, med mindre annet er fastsatt her, på forebygging, etterforskning og forfølgning av lovbrudd fastsatt i samsvar med artikkel 5 i denne protokoll der disse lovbruddene er av grenseoverskridende art, og der en organisert kriminell gruppe er innblandet, samt på beskyttelse av ofre for slike lovbrudd.

Artikkel 5
Kriminalisering

1. Hver statspart skal vedta de lover og treffe andre tiltak som er nødvendige for å fastsette som lovbrudd atferden nevnt i artikkel 3 i denne protokoll når handlingen er begått forsettlig.
2. Hver statspart skal også vedta de lover og treffe andre tiltak som er nødvendige for å fastsette som lovbrudd:
 - a) med forbehold for grunnsetningene i statspartens rettsorden, å forsøke å begå et lovbrudd fastsatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel,
 - b) å delta som medvirker i et lovbrudd fastsatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, og
 - c) å organisere eller å instruere andre personer til å begå et lovbrudd fastsatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel.

II. Beskyttelse av ofre for handel med mennesker

Artikkel 6
Bistand til og beskyttelse av ofre for handel med mennesker

1. I egnede saker og så langt det er mulig etter sin nasjonale lovgivning, skal hver statspart beskytte privatlivet og identiteten til ofre for handel med mennesker, herunder ved å gjøre rettsaker som gjelder slik handel, fortrolige.
2. Hver statspart skal påse at dens nasjonale rettsorden eller forvaltningsorden inneholder tiltak som i egnede saker gir ofre for handel med mennesker:
 - a) opplysninger om aktuelle rettslige og forvaltningsmessige framgangsmåter,
 - b) bistand til å gjøre det mulig å få sine synspunkter og bekymringer lagt fram og vurdert på hensiktsmessige stadier i straffeforfølgningen av lovbrøyttere på en måte som ikke innskrenker forsvarets rettigheter.
3. Hver statspart skal vurdere å gjennomføre tiltak med sikte på fysisk, psykisk og sosial restitusjon av ofre for handel med mennesker, herunder, i egnede saker, i samarbeid med ikke-statlige organisasjoner, andre aktuelle organisasjoner og andre deler av det sivile samfunnet, og særlig å sørge for:
 - a) hensiktsmessig husvære,
 - b) rådgivning og opplysning, særlig om deres juridiske rettigheter, på et språk som ofrene for handel med mennesker kan forstå,
 - c) medisinsk, psykologisk og materiell bistand, og
 - d) muligheter for sysselsetting, utdanning og opplæring.
4. Hver statspart skal ved anvendelse av bestemmelsene i denne artikkel ta hensyn til hvilken alder, hvilket kjønn og hvilke særlige behov ofrene for handel med mennesker har, særlig hvilke særlige behov barn har, for blant annet hensiktsmessig husvære, utdanning og omsorg.
5. Hver statspart skal bestrebe seg på å gi ofre for handel med mennesker fysisk sikkerhet mens de oppholder seg på dens territorium.
6. Hver statspart skal påse at dens nasjonale rettsorden inneholder tiltak som gir ofre for handel med mennesker mulighet til å få erstatning for lidet skade.

Artikkel 7

Status til ofre for handel med mennesker i mottakende stater

1. I tillegg til å treffe tiltak i henhold til artikkel 6 i denne protokoll skal hver statspart vurdere å treffe lovgivningsmessige eller andre hensiktsmessige tiltak som gir ofre for handel med mennesker fortsatt opphold på dens territorium, midlertidig eller varig, i egnede saker.
2. Ved gjennomføring av bestemmelsen i nr. 1 i denne artikkel skal hver statspart ta tilbørlig hensyn til humanitære og menneskelige forhold.

Artikkel 8

Hjemsendelse av ofre for handel med mennesker

1. Statsparten som et offer for handel med mennesker er statsborger av, eller som personen hadde rett til fast opphold i ved innreise til territoriet til mottakerstatsparten, skal legge til rette for og godta, med tilbørlig hensyn til sikkerheten til personen, tilbakeføring av personen uten ugrunnet eller urimelig opphold.
2. Når en statspart tilbakefører et offer for handel med mennesker til en statspart som personen er statsborger av, eller som personen hadde rett til fast opphold i ved innreise til territoriet til mottakerstatsparten, skal det ved slik tilbakeføring tas tilbørlig hensyn til sikkerheten til personen og til statusen til en eventuell rettsforfølgning i forbindelse med at personen er et offer for handel med mennesker, og tilbakeføringen skal helst skje frivillig.
3. På anmodning fra en mottakende statspart skal en anmodet statspart uten ugrunnet eller urimelig opphold verifisere om en person som er et offer for handel med mennesker, er statsborger av statsparten eller hadde rett til fast opphold på dens territorium ved innreise til territoriet til mottakerstatsparten.
4. For å legge til rette for tilbakeføring av et offer for handel med mennesker som ikke har de nødvendige papirer, skal statsparten som personen er statsborger av, eller som personen hadde rett til fast opphold i ved innreise til territoriet til mottakerstatsparten, gå med på å utstede, på anmodning fra mottakerstatsparten, de reisedokumentene eller andre tillatelser som kreves for at personen skal kunne reise til og vende tilbake til dens territorium.
5. Denne artikkel skal ikke berøre eventuelle rettigheter som ofre for handel med mennesker har i henhold til nasjonal lovgivning i mottakerstatsparten.
6. Denne artikkel skal ikke berøre eventuelle gjeldende bilaterale eller multilaterale avtaler eller ordninger som helt eller delvis regulerer tilbakeføring av ofre for handel med mennesker.

III. Forebygging, samarbeid og andre tiltak

Artikkel 9

Forebygging av handel med mennesker

1. Statspartene skal fastsette en omfattende politikk, programmer og andre tiltak:
 - a) for å forebygge og bekjempe handel med mennesker, og
 - b) for å beskytte ofre for handel med mennesker, særlig kvinner og barn, fra å bli ofre på nytt.
2. Statspartene skal bestrebe seg på å gjennomføre tiltak som forsknings-, opplysnings- og massemediekampanjer og sosiale og økonomiske tiltak for å forebygge og bekjempe handel med mennesker.

3. Politikken, programmene og de andre tiltakene som fastsettes i samsvar med denne artikkel, skal, når det er hensiktsmessig, omfatte samarbeid med ikke-statlige organisasjoner, andre aktuelle organisasjoner og andre deler av det sivile samfunnet.

4. Statspartene skal treffe eller styrke tiltak, blant annet gjennom bilateralt eller multilateralt samarbeid, for å lindre forholdene som gjør personer, særlig kvinner og barn, sårbare i forhold til handel med mennesker, for eksempel fattigdom, underutvikling og mangel på like muligheter.

5. Statspartene skal vedta eller styrke lovgivningsmessige eller andre tiltak, for eksempel utdanningstiltak, sosiale tiltak eller kulturelle tiltak, blant annet gjennom bilateralt eller multilateralt samarbeid, for å motvirke etterspørselen som fremmer alle former for utnytting av personer, særlig kvinner og barn, som igjen fører til handel med mennesker.

Artikkel 10 *Utveksling av opplysninger og opplæring*

1. Rettshåndhevingsmyndigheter, innvandringsmyndigheter eller andre aktuelle myndigheter i statspartene skal, når det er hensiktsmessig, samarbeide med hverandre ved å utveksle opplysninger, i samsvar med sin nasjonale lovgivning, for at de skal kunne fastslå:

a) om enkeltpersoner som krysser eller forsøker å krysse en internasjonal grense med reisedokumenter som tilhører andre personer, eller uten reisedokumenter, er gjerningsmenn eller ofre for handel med mennesker,

b) hvilke typer reisedokument som enkeltpersoner har brukt eller forsøkt å bruke for å krysse en internasjonal grense med sikte på handel med mennesker, og

c) hvilke midler og metoder som brukes av organiserte kriminelle grupper med sikte på handel med mennesker, herunder rekruttering og transport av ofre, ruter og forbindelser mellom og blant enkeltpersoner og grupper som driver slik handel, og mulige tiltak for å avdekke dem.

2. Statspartene skal sørge for eller styrke opplæring for rettshåndhevingstjenestemenn, innvandringstjenestemenn og andre aktuelle tjenestemenn i å forebygge handel med mennesker. Opplæringen bør fokusere på metoder som brukes for å forebygge slik handel, for å rettsforfølge handlerne og for å beskytte rettighetene til ofrene, herunder for å beskytte ofrene mot handlerne. Opplæringen bør også ta hensyn til behovet for å ta opp menneskerettighetsspørsmål og spørsmål i forbindelse med barn og kjønn, og den bør oppmuntre til samarbeid med ikke-statlige organisasjoner, andre aktuelle organisasjoner og andre deler av det sivile samfunnet.

3. En statspart som mottar opplysninger, skal etterkomme enhver anmodning fra statsparten som sendte opplysningene, som legger begrensninger på bruken av dem.

Artikkel 11 *Grensetiltak*

1. Med forbehold for internasjonale forpliktelser i forhold til fri bevegelighet for personer skal statspartene så langt det er mulig styrke grensekontrollen slik det kreves for å forebygge og avdekke handel med mennesker.

2. Hver statspart skal treffe lovgivningsmessige eller andre hensiktsmessige tiltak for å hindre, så langt det er mulig, at transportmidler som drives av kommersielle transportører, blir brukt ved gjennomføring av lovbrudd fastsatt i samsvar med artikkel 5 i denne protokoll.

3. Der det er hensiktsmessig, og med forbehold for gjeldende internasjonale konvensjoner, skal slike tiltak blant annet fastsette en forpliktelse for kommersielle transportører, herunder ethvert transportselskap eller eier eller operatør av ethvert transportmiddel, til å forvise seg om at alle passasjerer har reisedokumentene som kreves for innreise til mottakerstaten.

4. Hver statspart skal i samsvar med sin nasjonale lovgivning treffe de nødvendige tiltak for å fastsette sanksjoner ved brudd på forpliktelsen nevnt i nr. 3 i denne artikkel.

5. Hver statspart skal vurdere å treffe tiltak som i samsvar med statspartens nasjonale lovgivning tillater at personer innblandet i gjennomføring av lovbrudd fastsatt i samsvar med denne protokoll nektes innreise, eller at deres visa tilbakekalles.

6. Med forbehold for artikkel 27 i konvensjonen skal statspartene vurdere å styrke samarbeidet mellom grensekontrollorganer, blant annet ved å opprette og vedlikeholde direkte kommunikasjonskanaler.

Artikkel 12 *Dokumentsikkerhet og dokumentkontroll*

Hver statspart skal innenfor rammen av tilgjengelige midler treffe de tiltak som er nødvendige:

a) for å påse at reise- eller identitetsdokumenter som utstedes av den, er av en slik kvalitet at de ikke lett kan misbrukes og ikke lett kan forfalskes eller endres, kopieres eller utstedes ulovlig, og

b) for å sikre integriteten og sikkerheten til reise- eller identitetsdokumenter som utstedes av eller på vegne av statsparten og for å hindre at de lages, utstedes og brukes ulovlig.

Artikkel 13 *Dokumenters legitimitet og validitet*

På anmodning fra en annen statspart skal en statspart i samsvar med sin nasjonale lovgivning verifisere innen rimelig tid legitimiteten og validiteten til reise- eller identitetsdokumenter som er utstedt, eller som angiveligvis er utstedt, i dets navn, og som mistenkes å være brukt i handel med mennesker.

IV. Sluttbestemmelser

Artikkel 14 *Forbeholdsklausul*

1. Ikke noe i denne protokoll skal berøre staters og enkeltpersoners rettigheter, forpliktelser og ansvar i henhold til folkeretten, herunder internasjonal humanitær rett og internasjonal menneskerett og særlig, der de kommer til anvendelse, Konvensjonen av 1951 og Protokollen av 1967 om flyktningsstatus og prinsippet om ikke-utsendelse nevnt der.

2. Tiltakene nevnt i denne protokoll skal tolkes og anvendes slik at ingen blir forskjellsbehandlet på grunn av at de er ofre for handel med mennesker. Tolkningen og anvendelsen av disse tiltakene skal være i samsvar med internasjonalt anerkjente prinsipper for likebehandling.

Artikkel 15 *Tvisteløsning*

I. Statspartene skal bestrebe seg på å løse tvister om tolkning eller anvendelse av denne protokoll gjennom forhandlinger.

2. Enhver tvist mellom to eller flere statsparter om tolkning eller anvendelse av denne protokoll som ikke kan løses gjennom forhandlinger innen rimelig tid, skal, på anmodning fra en av disse statspartene, henvises til voldgift. Dersom statspartene ikke er blitt enige om organiseringen av voldgiften senest seks måneder etter at det ble anmodet om voldgift, kan hver av disse statspartene henvise tvisten til Den internasjonale domstol etter anmodning i samsvar med vedtektene for domstolen.

3. Hver statspart kan, ved undertegning, ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning av eller tiltredelse til denne protokoll, erklære at den ikke anser seg bundet av nr. 2 i denne artikkel. De andre statspartene skal ikke være bundet av nr. 2 i denne artikkel i forhold til en statspart som har tatt et slikt forbehold.

4. En statspart som har tatt forbehold i samsvar med nr. 3 i denne artikkel, kan til enhver tid trekke tilbake forbeholdet ved underretning til De forente nasjoners generalsekretær.

Artikkel 16

Undertegning, ratifikasjon, godtakelse, godkjenning og tiltredelse

1. Denne protokoll skal være åpen for undertegning for alle stater fra 12. til 15. desember 2000 i Palermo i Italia og deretter ved De forente nasjoners hovedsete i New York til 12. desember 2002.

2. Denne protokoll skal også være åpen for undertegning for organisasjoner for regional økonomisk integrasjon forutsatt at minst én medlemsstat i vedkommende organisasjon har undertegnet denne protokoll i samsvar med nr. 1 i denne artikkel.

3. Denne protokoll skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumenter skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær. En organisasjon for regional økonomisk integrasjon kan deponere sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument dersom minst én av dens medlemsstater har gjort det. I dette ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument skal vedkommende organisasjon erklære rekkevidden av sin myndighet i saker som reguleres av denne protokoll. Vedkommende organisasjon skal også underrette depositaren om eventuelle relevante endringer i rekkevidden av sin myndighet.

4. Denne protokoll er åpen for tiltredelse for enhver stat og for enhver organisasjon for regional økonomisk integrasjon der minst én medlemsstat er part i denne protokoll. Tiltredelsesdokumenter skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær. Ved tiltredelse skal en organisasjon for regional økonomisk integrasjon erklære rekkevidden av sin myndighet i saker som reguleres av denne protokoll. En slik organisasjon skal også underrette depositaren om eventuelle relevante endringer i rekkevidden av sin myndighet.

Artikkel 17

Ikrafttredelse

1. Denne protokoll skal tre i kraft på den nittiende dag etter den dag det førtiende ratifikasjons-, godtakelses- godkjennings- eller tiltredelsesdokument er deponert, men den skal ikke tre i kraft før konvensjonen trer i kraft. Med hensyn til dette nummer skal ethvert dokument som er deponert av en organisasjon for regional økonomisk integrasjon, ikke regnes å komme i tillegg til dokumenter som er deponert av stater som er medlemmer i vedkommende organisasjon.

2. For hver stat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon som ratifiserer, godtar, godkjenner eller tiltrer denne protokoll etter at det førtiende dokument av denne typen er deponert, skal denne protokoll tre i kraft på den trettiende dag etter den dag vedkommende stat eller organisasjon deponerer det aktuelle dokument, eller på den dag denne protokoll trer i kraft i henhold til nr. 1 i denne artikkel dersom denne dag inntrer senere.

Artikkel 18 *Endringer*

1. Etter at det er gått fem år fra denne protokoll trådte i kraft, kan en statspart i protokollen foreslå en endring og inngi den til De forente nasjoners generalsekretær, som deretter skal sende endringsforslaget til statspartene og til konvensjonspartskonferansen med sikte på behandling og vedtak av forslaget. Statspartene i denne protokoll som møter på partskonferansen, skal gjøre sitt beste for å oppnå enstemmighet om hver endring. Dersom alle bestrebelsene på å oppnå enstemmighet er utprøvd uten at man har kommet fram til enighet, kan endringen, som en siste utvei, vedtas med et flertall på to tredeler av statspartene i denne protokoll som er til stede og avgir stemme på møtet til partskonferansen.
2. Organisasjoner for regional økonomisk integrasjon skal, i saker innenfor sitt kompetanseområde, utøve sin rett til å avgis stemme etter denne artikkel med et antall stemmer som er likt antall medlemsstater som er parter i denne protokoll. Slike organisasjoner skal ikke utøve sin rett til å avgis stemme dersom medlemsstatene i organisasjonen utøver sin rett, og vice versa.
3. En endring som er vedtatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal ratifiseres, godtas eller godkjennes av statspartene.
4. En endring som er vedtatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal tre i kraft i forhold til en statspart nitti dager etter den dag et dokument om ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning av vedkommende endring er deponert hos De forente nasjoners generalsekretær.
5. Når en endring trer i kraft, skal den være bindende for de statspartene som har uttrykt sitt samtykke til å være bundet av den. Andre statsparter skal fremdeles være bundet av bestemmelsene i denne protokoll og eventuelle tidligere endringer som de har ratifisert, godtatt eller godkjent.

Artikkel 19 *Oppsigelse*

1. En statspart kan si opp denne protokoll ved skriftlig underretning til De forente nasjoners generalsekretær. Oppsigelsen får virkning ett år etter den dag underretningen mottas av Generalsekretæren.
2. En organisasjon for regional økonomisk integrasjon skal opphøre å være part i denne protokoll når alle medlemsstatene i organisasjonen har sagt den opp.

Artikkel 20 *Depositær og språk*

1. De forente nasjoners generalsekretær er utpekt som depositær for denne protokoll.
2. Originaleksemplaret av denne protokoll, der de arabiske, kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske tekstene har samme gyldighet, skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

Som bekreftelse på dette har de undertegnede, som av sine regjeringer er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne protokoll.